

(Priloga „Soči“).

GOSPODARSKI LIST

Glasilo c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: Ernest Klavžar.

„Gospodarski List“ izhaja vsaki mesec enkrat na celi pöli; udje c. kr. kmetijskega društva ga dobivajo brezplačno; za vse druge pa stane na leto 1 gld. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa odgovornemu uredniku. Rokopisi se ne vračajo.

Št. 8.

V Gorici 4. avgusta 1896.

Leto XV.

Živinoreja in mlekarstvo na Tolminskem.

Dne 18. do 22. tek. meseca je c. kr. mlekarški nadzornik gosp. *Vincencij Charausek* po naročilu vis. c. kr. kmetijskega ministerstva pregledaval mlekarnice in poizvedaval živinorejske in mlekarške razmere na Tolminskem. Na potovanji ga je spremljal urednik našega lista kot. zastopnik tolminske strani v glavnem odboru c. kr. kmet. društva.

Gorska stran naše dežele je naredila na gosp. nadzornika jako ugoden vtis, in prav iznenadjen je bil, ko je videl tu zbrane vse pogoje za uspešno živinorejo in mlekarstvo. Primerjal je naše gorske pokrajine krasnemu, a zelo zanemarjenemu vrtu; a našel je povsod in z veseljem na zunanje vzel med ljudstvom razodevajočo se dobro voljo, da se čim brže reši iz sedanje zanemarjenosti.

Uže na potu s Predéla do Bolca so ga zanimali lepi zeleni travniki v Logu in po bolški dolini; zapazil je pa, da so v obče redko obraščeni in da pušča kosec povsod medle rede za seboj. Kar je trave na senožetih, je skoro vsa v steblih ali bilkah, spodnje grive pa, katera daja najizdatniši seneni pridelek, je čisto malo. To prihaja od tod, ker se travniki malo ali nič ne gnojé. Pravočasno

trošenje umetnih gnojil, kakor superfosfatov, Thomasove žlindre itd. bi zelo pospešilo izboljšanje travnikov po vsem Tolminskem. Sicer pa kaže tudi trošenje hlevjeka najlepše uspehe. V Bolcu so na pr. najbolj gosto zaraščeni travniki gosp. poštarja Sorča, ker jim obilno streže s konjščekom; odlikujejo se mimo vseh drugih po svojem temnem zelenju, po svoji bujnosti. — Gospod nadzornik je kolikor v Bolcu, toliko v Kobaridu in drugod prav zgovorno in temeljito razlagal, kaj bi bilo storiti za izboljšanje senožeti in pašnikov; saj so ti glavna podlaga živinoreji. Tu pa tam bi trebalo preorati z mahom zaraščena tla, saditi prva leta krompir, turšico ali kaj drugega in potem nasejati deteljo, lucerno ali druge krmske rastline. Mešanice najboljših trav priporoča in preiskuje zavod za preiskavo semen (Samen-Controlls-Station) na Dunaji, stoječ pod vodstvom prof. Weinzierl-a, do katerega naj se obrne, kdor si želi oskrbeti zanesljivo setev za svoje travnike. — Drenaža bi jako koristila vlažnim travnikom; v obče pa je zelo želeti, da se uvede in razširi raba umetnih gnojil, katera, če tudi precej stanejo, pa vendar bogato povračajo trošek in trud.

O naši živinoreji je opomnil gospod nadzornik, da je jasno videti, kako se vsled uvajanja belanskih plemenjakov domače govedo izboljšuje ter približuje čisti belanski pasmi. Največji napredek v živinoreji pa bi dosegla dežela tedaj, kadar bi se tudi iz naših krajev prodajala plemenska živina; kajti živinoreja sama na sebi, če je prav pravilno in razumno oskrbovana, daje največji dobiček; mlekarstvo pa je smatrati sicer za važen, a vendar za postranski vir dohodkov, ki jih daje živinoreja. Čistokrvni biki, katere dohvača c. kr. kmetijsko društvo iz belanske doline na Koroškem in uvaja v naše gorske pokrajine, krmijo se tu v obče predobro ter puščajo se preveč v hlevih polegati. Zaradi tega olenušijo, postajajo pretežki in niso navadno uže v drugem letu po tem, ko so se izročili bikorejcu, za rabo, ne da bi ne bili več sposobni za skok, ampak ravno ker so pretežki za krave, kakoršne imajo naši kmečki posestniki v gorah. Na Iderskem smo videli na postaji za plemenitev govede krasnega, čilega bika, da si ga naslikati ne moreš lepšega, a uže več mesecev niso prignali k njemu nobene krave, ker se bojé zlih nasledkov. Enaka je na drugih postajah, in kmetijsko društvo je moralo uže dva izmed zadnjič pripeljanih bikov prodati in trije so zdaj za prodaj naznanjeni. Pri prihodnji podelitvi Be-

lancev bo treba torej bikorejce natančneje podučiti, kako naj jih vprezajo v delo in sploh skrbé za to, da ne postanejo pred časom nesposobni za rabo.

Gosp. nadzornik je z veseljem zapazil, da je naše ljudstvo prizadevno, marljivo in razumno, kar se razodeva najbolj v združevanju k skupnemu obrtovanju. V tem oziru, je rekel, prištevati je naše gorske pokrajine najnaprednišim v Avstriji. Zdaj je ustanovljenih uže nad 20 mlekarskih in sirarskih zadrug, a snujejo se še druge in sicer v takih krajih, kjer je pričakovati prav uspešnega delovanja, kakor na Livku, na St. Viški Gori, na Poni kvah, Pečinah in drugod. Želeti je le, da se vse te zadruge postavijo na zanesljivo, zakonito podlago, to je, da po zakonito potrjenih pravilih zagotové svoj trajni obstoj. V tem torej, da imamo uže znamenito število zadrug in da je pričakovati še drugih in da kažejo vsa ta društva resno voljo napredovati, videl je gospod nadzornik lep napredek v primeri z drugimi deželami; --- v dosedanjih mlekarnicah, planinskih stanih in v izdelovanju blaga pa je našel, da naše gore še zaostajajo za drugimi živinorejskimi pokrajinami. — Ogleдал si je nekatere mlekarnice in sicer najprej ono v Boleu, katera je najboljša med vsemi, ima prav čedno zidano in držano, pa vendar ne tako vravnano poslopje, da bi po vsem odgovarjalo pogojem razumnega, naprednega mlekarstva.

V tem ima pač očitno prednost pred drugimi mlekarnicami na Tolminskem, da ima od kuhinje ločeno mlečno shrambo in iz cementnih plošč zložen, prav čeden in trden tlak, potem pa da ima svojo centrifugo in pa mesilo za maslo (Butterknetter) Hladilnika še nima, akopram je izvrstna voda blizo in je ni težko napeljati v mlekarnico.

Nove mlekarnice v Kobaridu, na Livku in pri Peratih, ki so uže pod streho, a znotraj še ne dovršene, so čedna poslopja, zgrajena blizo po enakem uzorcu, kakor polubijska in prva mlekarnica na Iderskem, pa niso niti približno take, kakoršne bi morale biti, da bi popolnoma zadostovale svojemu namenu. Povsod je kuhinja v neposrednji zvezi z mlečno shrambo in s prostorom, v katerem se hrani sir, kar je zelo napačno, ker iz kuhinje udarjajo dim, gorkota, močan duh v oba postranska prostora, kar gotovo ni v korist niti mleku niti siru, koja potrebujeta oba hladnega, čistega zraku.

Za sir bi trebalo prav za prav dveh ločenih shramb, ene za sir, kakor hitro je kuhan in druge prav hladne, najboljše podzemške shrambe pa za sir, ki se godí in ima dalje obležati. V vsaki mlečni shrambi je prav potreben hladilnik za mleko in za maslo. Ker ne manjka v naših gorskih krajih nikjer hladne vode, je pač najpriležnše, da se studenčnica napelje v pripravno, kamnito ali iz cementa napravljeno korito, v katero je pokladati mlečne posode in maslo. Toda skleda za mleko, kakoršne rabijo skoro v vseh naših mlekarnicah, so zeló okorne in jemljejo preveč prostora. Gospod nadzornik priporoča mlečne posode po Schwarz-ovem sistemu; te drže po 12 in več litrov mleka in se lahko vkladajo v hladilno korito tako, da zalegajo primeroma malo prostora. — Sirni kotli so v vseh naših mlekarnicah in stanih narejeni po istem zastarelem kopitu; samo kotel v bolški mlekarnici je drugačen in sicer nekoliko pripraviši; drugi so zeló globoki in proti dnu zoženi, tako da je zeló nlažežno, obračati blago, ki se v njih kuha. Najpripraviši so nekda kotli v obliki polukrogle. Ognjišča z vzdanimi kotli in pa tudi taka z železnim plaščem naj bi se opustila ter nadomestila s premakljivimi ognjišči. Najbolje pa bi vstrezali parvrazvijalci (Dampfentwickler); ker je z njimi najlažež ohraniti popolno snago v kuhinji, (in to je v mlekarnicah neprecenljive vrednosti) in ker prihranijo mnogo kuriva*).

Naše zadruge sprejemajo od svojih članov mleko po uteži; to je, dotični opravnik stehta ali zvaga prinešeno mleko, ter zapiše, koliko kilogramov ga je ta ali oni oddal; po tej meri dobi potem član svoj delež blaga ali denarja, ki se skupi za prodano blago. To ravnanje ni prav pravično in ne zavaruje društva proti morebitnim prevaram. Gospod nadzornik je priporočal prav živo, naj zadruge sprejemajo mleko po množini tolsše, katero je meriti z

*) Gospod nadzornik je obljubil, da pošlje c. kr. kmetijskemu društvu načrt uzorne mlekarnice, kakoršna bi se najboljše prilegala našim zadrugam in pa popis njene notranje oprave. Zato naj tiste zadruge, katere nameravajo graditi nove mlekarnice ali si omisliti kak nov mlekarski stroj ali drugo opravo, prašajo poprej sveta pri našem društvu. Pravilno uravnana in s primerno opravo oskrbljena mlekarnica je važen pogoj mlekarskega napredka.

dr. Gerberjevim tolščemerom. Tako se ne bo nikomur godila najmanjša krivica, in kar je znamenitega pomena, po tem načinu bodo združniki najzanesljiveje spoznavali dobroto svojih krav ter jih odbirali za rejo.

Gospod nadzornik si je ogledal mlekarnice v Boleu, v Kobaridu, (novo in staro), na Iderskem, na Livku, v Volčah, zasebno mlekarnico gosp. Kovačiča pri sv. Luciji in dva stana na Matajurju.

To je popolnoma zadostovalo za njegove namene, ker je na vse zadnje obrtovanje v vseh naših mlekarnicah in stanih blizo enako, njegova naloga pa je bila le, poučiti se o mlekarskih razmerah naše gorske strani in ne nadzorovati društva v katerem koli oziru.

Gospod Charausek je odličan strokovnjak v mlekarstvu in jako vnet pospeševatelj vsacega napredka v tej stroki. Zato si obetamo od njegovega potovanja po naših gorah tem boljših posledic, ker se je prepričal, kako vgodne so pri nas razmere živinoreji in mlekarstvu, kako razumno in marljivo je naše gorsko prebivalstvo, a tudi kako potrebno izdatne moralčne in gnotne podpore, da more vstrajati na potu gospodarskega napredka še toliko časa, dokler bo moglo sé svojimi pridelki in izdelki tekrovati z živinoreji drugih srečnejših dežel.

„E. Kl.“

Kako hraniti sveže sadje?

Da se določi, kako se sveže sadje pozno zorečih vrst najdalje ohrani, da ostane dobro za prodajo, shranilo je poskušališče kr. sadjarske in vinarske šole v Geisenheimu 6. dnè novembra po 25 kosmačev in po ravno toliko berganotek, enakomerno razvitih, na razne načine, kakeršni so v navadi. Ti načini so ti le: 1.) Sadje se zavije v svilen popir. 2.) Dene se med strugotine. 3.) Vloži se v ječmenovo slamo in zaboje. 4.) Zloži se v otavo. 5.) Zaspe se z žaganjem. 6.) Zaspe se s pšeničnimi plevami. 7.) Vloži se v izprano milko. (pesek) 8.) Shrani se v sadni shrambi kar tako razpoloženo. 9.) Prsti se na sadje naspe v prsteno posodo, ktera se potem za-

koplje na vrtu. Sadje se je na vse imenovane načine, izimši št. 10. hranilo v sadni shrambi; 11.) hruške so se pa še zavile v probkovo moko, katero rabijo na Španjskem za pošiljanje trdega namiznega grozdja.

9. dne februvarija so vse sadje vzeli iz posod, po katerih je bilo poshranjeno, in so je zložili v zakurjeni sobi na mizo, kjer so je do 22. dne februvarija večkrat pregledovali. To se je pa zgodilo, da bi zvedeli, kako bi se vzdrževalo sadje po sadnih prodajalnicah, ker se prodajalci često pritožujejo, da je sadje lepo, kadar je vzamejo iz posod, v katerih je bilo spravljeno, v prodajalnici pa kmalu porjavi in dobi lise ter ga ni moči prodati. Uspeh teh poskusov je bil tak-le: 1.) V svilenem popirju zavita jabolka in hruške so se najbolje ohranile, svoje lepote ni sadje nič izgubilo in tudi pozneje v sobi ni dobilo lis. Ugodila so se redno, in njih okus je bil čist.

2.) Tudi s strugotinami je bil uspeh ugoden, če tudi sadje ni bilo tako lepo, kakor pri prejšnjem poskusu. Omladilo se je bilo redno in okus je bil čist.

3.) Zavijanje v ječmenovo slamo se pa ni izkazalo posebnougodno. Sadje se je precej dobro ohranilo, pa je izgubilo lepo barvo. Tudi se prav dobro ni ugodilo; drugega okusa pa ni dobilo od slame.

4.) Hruške, vložene med otavo, so potem v sobi kmalu postale lisaste in so jele gniti. Imele so tudi okus po senu. Pa tudi jabolka so izgubila lepo barvo. Uležala so se bila popolnoma, pa tudi dobila okus po otavi.

5.) V žaganju spravljene hruške so potem v sobi v kratkem času ovenele, dobile so lise ter so imele neprijeten okus po lesu, tako da bi ne bile za prodajo.

6.) V plevah so hruške ostale precej sveže, jabolka so pa močno ovenela. Sadje je pa imelo zaduhel okus.

7. V listju so hruške dobile mnogo lis in so močno ovenele. Jabolka so se pa dobra ohranila, le malo so ovenela.

8.) V milki se je sadje prav dobro ohranilo, a ne do dobra omladilo. Ta način se bode dal torej le ondu uporabljati, kjer hočejo sadje dalje hraniti, nego je navada. Okus je sadje imelo čist; dobro pa bi bilo morda, sadje zaviti v svilen popir.

9.) V shrambi prosto ležeče sadje se je dobro ohranilo, v sobo prineseno je pa močno ovenelo.

10.) V prst položeno sadje, ki se je v prsteni posodi na prostem 50 cm. globoko zakopalo, ohranilo se je v zemlji jako dolgo in dobro, a je izgubilo mnogo vrednosti. Hruške so imele malo zaduhel okus in nektre so tudi jele gniti.

11.) V probkovo moko vloženo sadje se je izvrstno ohranilo, v sobi je pa močno zvenelo.

Ti poskusi kažejo, da se sadje najbolje ohrani v svilenem popirju in v strugotinah, da ne izgubi svoje lepote, da se ugotovi popolnoma in pozneje v gorkem prostoru ne pokvari hitro. Če se bodeta združila oba načina, bode uspeh gotovo še boljši, zatoraj priporočamo slednjemu, ki hoče spraviti pozno sadje, da je zavije v svilen popir in vloži med strugotine. Če na tačin sadje denemo v sode, kakor delajo na južnem Tirolskem, spravimo ga lahko mnogo, če tudi nimamo posebne shrambe za sadje.

Dobri uspehi se dosežejo tudi še z listjem in drobnim peskom, pri hruškah tudi s probkovo moko, le da pozneje venejo. V drugi vrsti hodijo v poštev pšenične pleve, ječmenova slama in prosta shranitev v sadni shrambi. Žaganje in otava dajeta sadju drug neprijeten okus; sadje, spravljeno v zemlji, izgubi svojo lepoto. Splošno se lahko reče, da se sadje tem lepše ohrani in popolneje omladi, čim bolj ovira snov, ki se naloži okoli njega, da ne izhlapeva, in čim bolj brani vnanjemu suhemu zraku do njega. Sadje, ki se je močno potilo, laže vene, posebno pa zrjavelo sadje, kakor je to videti pri kosmačih. Zabraniti se mora, da prah ne prihaja blizu. Če sadje leži nezavito v sadni shrambi, skrbi, da bode zadosti svežega zraka, da ne začne veneti. O tem se vrše še daljnji poskusi, torej tukaj le to opomnimo, da suh zrak in z njim združeno izhlapevanje ne pospešujeta le venenja, temveč ovirata tudi gojenje. Pozno sadje, če se je skrbno trgalo, lahko prenaša mnogo več vlažnosti, nego se navadno misli.

„Kmetovalec“.

MURVOREJA.

(D a l j e)

Popisano obrezovanje do golega se izvaja tudi na posameznih debelih, rakastih, ali zlomljenih in sploh takih vejah, katere zavirajo pravilni razvoj drevesa. Opušča pa naj se na debelih, to je nad 15 ali 20 cm obsegajočih vejah, ker se rane na tih težko zacelijo, mariveč se navadno iz njih izcimi bramorka ali rak, po kojih pogloma pogine drevo.

Ker se murva redno obrezuje in se obira listje ž nje, ne škoduje znatno poljskim setvam. Pšenica in druga žita raste in dozorevajo redno tudi tam, kjer so nasajene murve. Saj zore žita ravno o tistej dobi, ko smo malo poprej obrali murvno listje, torej ne delajo murve toliko seuce, da bi bile poljščini v posebno kvar.

Na Goriškem, v zgornji Italiji, na Francoskem in v mnogih drugih deželah sadé murve navadno v vrstah okoli žitnih njiv, saj vspevajo lepo med drugimi rastlinami, samo blizo jih nikdar ne saditi.

Najbolje je, vzgajati murve kot visokodebelnata drevesa, da je lažej obdelavati okoli ležečo zemljo in pa da živali ne morejo segati po listju. Vsekako pa jih sadimo in obdelujemo lahko tudi tako, da bodo imele prav nizka debela, kojih vrh se bo dvigal le malo nad tlemi. V visečih legah kaže celó, da sadimo med vsaki dve visoko debelnati edno nizko drevo; tako izkoriščamo bolje prostor.

Sicer pa se nizkodebelnate murve sadé in obdelujejo na enak način kakor visokodebelnate, samo da prve ne potrebujejo podpornih kolcev. Mladim murvam se ni bližati s plugom, mariveč se treba držati vsaj 1 meter daleč preč od njih, da se ne ranijo preveč korenine.

Murve nasajamo lahko tudi gosto skupaj, pol metra ali še manj narazen, da naredimo ž njimi vrzelji ali žive plotove. Iz takih plotov dobivamo bolj rano listje, posebno če so naslonjeni na zid. Zgodnje listje pa nam ugaja, kadar hočemo z rejo sviloprejk nekoliko dni naprej začeti, ko ni še listje na odprtem polji dovolj razvito. Zgodnje reje imajo navadno to prednost, da se je bolje zanašati na uspeh in da sploh bolje kažejo, posebno če hočemo mešičke ohraniti za seme.

Če je visokodebelnata murva prav obdelana in da jo pravilno obrezujemo, obraja poprečno

6 letna	6 kilogramov čistega listja,
10 "	15 " " "
20 "	25 " " "
30 "	50 " " "
50 "	80 " " "

Poprečni pridelek 35 kilogramov.

Murve srednje in nizke rasti dajejo navadno tretjino manj pridelka, kakor visokodebelnate.

Trideset odraslih, visokodebelnatih murv, nasajenih približno na pol hektarju zemljišča nam da lahko toliko listja, da izredimo ž njimi edno ončo po 25 gramov svilodnega semena.

Pobiranje listja.

Listje smukamo, to je ovijemo roko na podlagi okoli listnate veje in jo potegnemo proti njenemu vrhu. Če delamo narobe, to je, če potegnemo napol stisnjeno roko od vrha proti podlagi, potrzemo mlada očesa, razcukamo lub in pokvarimo s tem mladiko tako, da ne bo mogla v prihodnjem letu mnogo roditi. Na vrhu vsake mladike naj ostane nekoliko lističev, da ne ogolimo popolnoma murve. Ker je listje mladih murv bolj vodeno in torej manj redilno od onega odraslih murv, je bolje, da pokladamo črvičem v prvi dobi listje odraslih murv in da ohranimo ono mladih murv za 4. ali 5. dobo, kadar listje uže bolj zmočni.

Ne pobirati mokrega ali rosnega listja. Po dežju ali po rosi naj se murvne veje najprej otresajo, da se brže posuši listje, katero treba suho pokladati. Za pobiranje listja je rabiti trinožno lestvo (razpérnico, osla); če je pa treba splezati se na veje, zuti je poprej obuvalo; vendar je bolje, če se poslužujemo za pobiranje listja samo lestve, ker smo tako bolj varni, ne polounimo krhkih vej, uiti ne ranimo luba.

Črviči v prvi dobi potrebujejo še malo listja; takrat nam za nabiranje zadošča pletenica z ročem, kakoršno nam kaže podoba 15; nosimo jo pod pazduho na roki ali pa jo obešamo s priprosto kljuko na veje.

Če ne moremo doseči kake veje, pritegnemo jo k sebi s kljuko, dolgo 1 meter ali kaj več, katera je narejena kakor kaže podoba 16 *a*. S kljuko se približa veja tako, da je možno z roko obirati listje, drugi konec pa se stisne pod pazduho. kjer ga pridržujejo roglji. Tako ste obe roki prosti za delo.

Podoba 15.

Iz vrbja pletena cajna za nabiranje listja.

Za večje množine listja je pripravniši žakelj iz debele, bolj redke tkanine; v odprti konec je vložen lesen obroč, ki je z gumami pritrjen, da se lahko hitro sname.

V tak žakelj je lahko metati listje sproti, kakor je nabirano.

Podoba 16.

a. kljukasta palica za pritegavanje vej; *m* kljuka, *p* rogljati konec;

b. lesena kljukica; *c*. žičena kljukica za obešanje cajne.

Z dvema vrčicama, ki ste pritrjeni ob robu, obešamo žakelj na dve murvni veji. Kadar je poln, snamemo obroč in zavežemo z onima vrčicama žakelj. Tak žakelj, kakoršni se rabijo za žito, drži lahko 15 do 20 kilogr. listja, kojega pa ne smemo zmastiti, ampak potlačimo je na rahlem z rogljo ali pa z rokama. Na to obesimo žakelj na kljuko in ga spustimo z drevesa, da nam je lažej po lestvi stopati na tla.

Listje ovne kmalu; velega listja pa ne marajo črviči. Zato je dobro, da se pobira dvakrat na dan; enkrat zjutraj, kadar zgine rosa; drugič popoldne pred solničnim zahodom. Zadnje obrano listje porabimo tudi naslednje jutro za prvo krmljenje.

Samo kadar vstrajno dežuje, je nabrati toliko listja, kolikor ga zadošča za celi dan in še za naslednje jutro. Kadar so črviči v prvi dobi, je dobro, da se pobira listje večkrat na dan; kajti takrat je še nežno in ovne hitro.

Domov prinešeno listje naj se koj razširi po lesah, pa da ne bodo plasti više od 20 centimetrov in da se ne zmasti listje. Hraniti je moramo v hladnih, dobro prezračenih prostorih, daleč od hlevov in vsacega smradu. Če je mokro, raztegnimo in prekladajmo je pogostoma, da se brže posuši; črvičem pokladajmo samo popolnoma posušeno listje.

Večinoma je v svilorejskih deželah navada, da smukajo listje z vej; v nekaterih gorkejših deželah, kakor v Kavkazu, v osrednji Aziji in drugih vzhodnih pokrajinah, pa tudi v Furlaniji, režejo ves čas sviloreje cele mladike blizo debla, kakor se režejo beke ter jih nosijo v rejaljšča v snopih, ali pa jih tudi vozijo. Ko režejo mladike, puščajo od vsake kratek kos na veji. Pri pravem obrezavanji pa, ki se vrši, kakor hitro so se porezale vse veje, skrajšajo se tisti kosi, ki so proti vrhu vej tako, da ostanejo kratki rezniki (šparoni), vsi drugi niže ležeči kosi mladik se pa porežejo skoro tikoma starega lesu.

Obrezavanje je opraviti po tem, ko smo porezali mladike zato, da je lahko skrbniše izvršimo; a nikar ne odlašati. Listje mora biti točno preskrbljeno, posebno kadar se je bati dežja; zato se takrat ne moremo muditi, kadar režemo mladike za hrano črvičem. Dobro pa je vsekako, da ostane listje na šibah, ker se ohrani dalje časa sveže in se brže posuši. Listje se doma lahko osmuka z vej, kadar je čas za pokladanje; gole veje služijo za kurjavo, pa jih tudi lahko sveže, ali pa zmočene v vodi olupimo in lub porabimo za izvrstno vezivo.

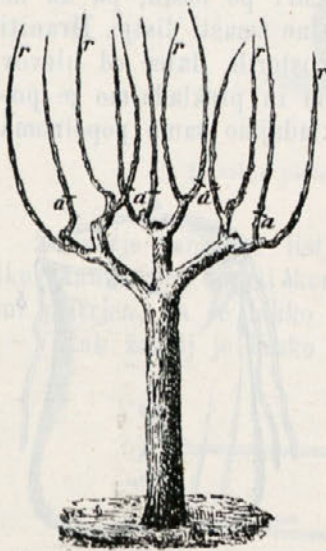

Podoba 17.

Žakelj za nabiranje listja;
a a leseni obroč; b b vrčici.

Po četrtem levenji (spanji) pokladamo tudi lahko cele veje črvičem, če jih redimo po furlanskem načinu na „Kavalonih“; s tem prihranimo mnogo dela, prostora in oprave.

Tako se smejo porezavati mladike v milem podnebjju, kjer je zadosti toplo, da poletni pogaujki lahko popolnoma dozore. V mrzlejih krajih se ne sme delati tako, kajti zmrzal in slana bi zelo škodovali mladikam; vsled tega bi se zmanjšal pridelek naslednjega leta in tudi drevesa bi občutno trpela.

Podoba 18.

Odrasla murva pred dvakratnim obrezavanjem.

rrr mladike za pridelovanje listja;
aaa mesta, kjer se mladike marca obrežejo v reznike.

V mrzlem podnebjju nikakor ne kaže rezati mladik za dobavo listja; drevesa naj se obrezujejo marca meseca, predno se napenja popje, kajti samo na ta način se popolnoma razvijó in odrevené novi pogaujki, kar jih obvaruje nasledkov prezgodnjega mraza.

V takem obnebjju pa ugaja dvakratno obrezavanje; vršiti se mora tako, da pridelamo listje za rejo sviloprejk. Ta namen dosežemo pa, če ravnamo tako:

Pred vsem bodi omenjeno, da mora biti murva, katero hočemo tako obrezavati, popolnoma razvita. Mlada murva še ni godna za to, ker bi jo tako obrezavanje preveč zadržalo v rasti. Odraslo murvo je prvokrat deloma obrezavati meseca marca in sicer tako, da pustimo zraven vsake mladike, katera nam ima obroditi listje za prihodnjo rejo, kakih 10 centimetrov dolg reznik z dvema očesama. Mladega popja na teh reznikih ne smemo odlomiti, niti lističev obrati;

svobodno naj se razvije, da samo zagotovi pridelek za naslednje leto. Nasprotno pa smemo cele mladike, kadar imajo razvito listje, porezati tikoma starega lesu, enako kakor obrezavamo vrhje ali beke. Podoba 18 nam predočuje odraslo murvo pred prvim obrezavanjem, ki se vrši marca meseca. Mladike *r, r, r*, ostanejo cele; pri *a, a, a*, pa se porežejo druge mladike, da dobimo reznike.

Podoba 19 nam predstavlja po omenjenem načinu obrezano murvo, na katerej se je uže razvilo listje in sicer na mladikah *r, r*, ki se porežejo za rejo pri *b, b*; na reznikih *c, c* pa je uže novo popje, iz kojega se razvijó mladike za prihodnje leto

Podoba 20 nam kaže murvo, katerej so se uže porezale mladike; na reznikih se je razvilo popje *c, c*, iz katerega zrastejo mladike, ki se prihodnje leto porežejo za rejo in pa tudi tiste, ki

Podoba 19.

V reznike obrezana murva z uže razvitim listjem.

Podoba 20.

Murva po dvakratnem obrezanji, ko se je obralo listje, z novim popjem *c, c*, na reznikih.

se v prihodnjem marcu obrežejo v reznike. Tekom poletja pa bo treba večkrat potrebiti poletno popje, ki izpahne ravno tam, kjer smo porezali listnate veje, da se tako osredotoči ravnost drevesu v pomladanskih mladikah *c, c*.

V naslednjem letu bo ravno tako ravnati, to je obrezati bo murvo tako, kakor vidimo v podobi 18, da pustimo celo mladiko blizo reznika.

Spremenjalno ali dvakratno obrezavanje ne ogoli murve popolnoma, torej ne pretrže rašče; popje, ki je početkom pomladi izpahnilo iz reznikov, raste pravilno in dozori; listje postane večje in sadu ali murvic je prav malo, in to je dobro, kajti kadar je obilo murvic, nadlegujejo rejo, ker se razcejajo in gnjujejo po ležiščih sviloprejk. Sicer pa je poštovati tudi to, da dobi tako gojena murva pravilno obliko, kar olajšuje pobiranje listja in pospešuje bujno rast drevesa.

Kdor zna in skrbno dela, obreže lahko vsako murvo po tem načinu, tudi če je stara, ali pa če je bila poprej vedno zanemarjena in zapuščena.

Kjer primanjkuje piče govedi, osmuli se lahko listje tudi v jeseni, kadar je zrelo in začenja padati, pa ne poprej, da se ne poškoduje drevo.

Smuli pa naj se začeni pri podlagi uže odrevenele mladike proti njenemu vrhu, kakor takrat, ko se je obiralo listje za sviloprejke.

Pobrano listje pokladamo lahko živini sveže, ali pa še bolje je, če je shranimo, dobro stlačeno kakor delamo navadno z zeleno krmo, ali pa tudi v čebrih, kakor hranimo tropine za žganje.

(Dalje prih.).

Razne vesti

Sadna drevesnica sadjarskega društva v Tolminu kaže, da si je tamošnje sadjarsko društvo svesto svoje naloge. Prav skrbno je obdelana ter obsega bogato zalogo zbranih cepljenih drevesc in divjakov, ki se pocepijo o svojem času. Vsa čast gosp. učitelju Vrtovcu, ki tako previdno skrbi za gmotni blagor krasne pokrajine, v kateri si je izbral svoj stalni dom.

Nekje drugod na Tolminskem smo videli sadno drevesnico — o joj, kako grozno zanemarjeno! O tem, kar se je naredilo, ali bi se bilo moralo narediti z državno podporo 200 gld. in nobenega sledu. Vseh nasajenih drevesc skupaj je 861, med njimi k večjemu 120 požlahtujenih; — vse hira v gostem plevelu; na eni sami lehi so začeli pleti, pa še tam so vse skupaj popustili; segnjit plevel leži

na lehi. Ta sadna drevsnica je obzidana; a vrata so vedno odprta, da si lahko vsakdo ogleda uzorec v nebo upijoče nemarnosti. Radovedni smo, kako položi društvo račun o prejeti državni podpori.

* *
*

Sadna kupčija na našem trgu je trajno živa in sadjerejcem nenavadno ugodna. Saj se skoro ne spominjamo, da bi bilo kdaj poprej prišlo toliko denara za sadje v deželo kakor letos. Vsakovrstno sadje, celó tako, kakoršno ni imelo v poprejšnjih letih skoro nobene vrednosti, kakor hruške drobnice, slive, zgodnje češplje, cimbarji, vse se prodaja po nenavadno ugodnih cenah; — saj smo videli celó pobirati po tleh odpadla, piškova zimska jabolka in prodajati je po 4 kr. kilogram. Plemenito sadje, kakor breskve, hruške formentinke in druge prodajajo se ves čas prav dobro. Nekateri kupci kupujejo še prav zeleno sadje, celó hruške, katerim manjka še dober mesec do zoritve, — ter jih razpošiljajo menda za konzerve. Lepše izpodbuje k napredni sadjereji ni treba našim kmetovalcem, nego jo dobivajo letos na sadnem trgu.

* *
*

Peronospora letos močneje napada trtne nasade kakor po navadi. Mnogo deževja, torej trajna vlaga pospešuje to škodljivko. Nekateri trtorejci tožijo, da je ne morejo pregnati, dasi škropé obilno in pravilno svoje nasade z modro galico. Mi pa sodimo, da so najbržé prepozno začeli, kajti mnogi si mislijo: „Kaj bom škropil, zakaj zametal denar za zdravilo, dokler ne vidim bolezni“? Kadar pa nastopi bolezen, je zadosta, da zamudiš en sam dan, pa se tako naglo in močno razširi, da je ne moreš več pregnati. Zato treba, da si naročimo o pravem času zadostno modre galice, da skrbno napravimo dotično raztoplino ter opravimo prvo škropljenje, še predno se prikaže bolezen. Vsaka zamuda se hudo maščuje, in kdor je letos kaznovan za svojo malomarnost, naj se hletu poboljša.

* *
*

Kako obraniti konje nadležnih muh. — Konjske muhe so silno nadležne ter mučijo in popikajo ubogo žival včasih prav do krvi. Kmetovalec pripoveduje v časniku „Das Pferd“, kako si je pomagal, da je odgual te nadležnice od svojega belca. „Dne

29. junija t. l. sem vozil pokošeno seno domov. Uže pri prvih vožnjah zapazim, da vpreženi bellec krvavi na prsih, po trebuhu in na nogah; tako hudo so ga bile muhe popikale. Ker se mi uboga žival usmili, ustavim, vlijem v posodo $\frac{1}{2}$ litra vode ter ji primešam kakih 20 gramov karbolne kisline. S tem velim namažati konju ranjena mesta, in glej! dasi je popoldne neprenehoma vozil in se potil — muh vendar ni bilo več blizo. Zato menim, da smem z dobro vestjo priporočati ta priprosti pripomoček.

Trajna razstava kmet. strojev!

V Gorici na Travniku št. 16 znotraj

Praska - bubnanska tvornica strojev, livarna železa in drugih kovin

BERTOLDA KRAUSA,

podružnica na Dunaji 3/2 Löwengasse 3, vzdržuje

V GORICI NA TRAVNIKU V NOTRANJIH PROSTORIH HIŠE ŠT. 16

trajno razstavo plugov in drugega poljedelskega orodja, ročnih mlatilnic in takih z vratilom, čistilnih mlinov in trieure-ov, slamorezalnic in rezalnic za korenstvo, priprav proti Peronospori, vinskih stiskalnic in grozdnih mlinov, potem zalogo slovečih

Garwens - sesalk in tehtnic

in vse potrebne tehnične oprave.

Razstavni prostor, v katerem se tudi prodaja, je vsak dan odprt in noben gospodar naj ne zamudi, ogledati si to zanimivo razložbo.

Gorica, na Travniku, 16 znotraj.